

Nr 140.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående folk- och småskollärares avlöningsförhållanden m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 160 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 12 februari 1954, föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t *dels* att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet anförts meddela bestämmelser angående folkskollärartjänster i 23 lönegraden och om tjänstledighet för folkskollärare för studier i vissa fall, *dels* att vidtaga ändringar i avlöningsreglementet för folkskolan den 30 juni 1948 (nr 437) i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga vid statsrådsprotokollet i ärendet fogade författningsförslaget, *dels ock* att utfärda de övergångsbestämmelser, som kan bli erforderliga i anledning av vad sålunda förordats.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundqvist m. fl.* (I:420) och den andra inom andra kammaren av herr *Håstad m. fl.* (II:541), i vilka hemställts *dels* att riksdagen i anledning av proposition nr 160 måtte uttala, att den överenskommelse, som träffats mellan Kungl. Maj:t och vederbörande tjänstemannaorganisationer och som i propositionen benämnes departementsförslaget, endast skall godkännas av riksdagen i vad avser lönegradsplacering och därmed sammanhängande spörsmål, medan riksdagen i avseende å organisationen, d. v. s. när det gäller frågan om antalet folkskollärare med befodringskurs, ej skall nu under pågående försöksverksamhet och utan klagörande utredning vare sig om lärarbehovet eller den framtida tillgången på olika lärarkategorier göra annat uttalande än att antalet nya tjänster i 23 lönegraden tills vidare skall fastställas av riksdagen varje år alltefter då eventuellt föreliggande behov, *dels* att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att nya förhandlingar måtte upptagas med vederbörande lärarorganisationer med anledning av riksdagsbeslut av ovan angivet innehåll, vid vilka förhandlingar organisationsfrågor lämnas utanför och eventuella överenskommelser, under förbehåll för riksdagens godkännande, begränsas till lönespörsmål.

Beträffande motiveringen till ifrågavarande yrkande får utskottet hänvisa till motionen II:541.

I propositionen underställes riksdagens prövning förslag till de bestämmelser av löneteknisk art, som erfordras, därest riksdagen bifaller i annat sammanhang framlagt förslag om inrättandet i vissa skolformer av särskilda tjänster i 23 lönegraden för folkskollärare, som förvärvat viss vidareutbildning. Tillika föreslås särskilda regler om tjänstledighet för sådan vidareutbildning samt införandet av arvoden till folkskollärare, som meddelar viss undervisning. Slutligen förordas en förkortning av karenstiden för erhållande av extra ordinarie folk- eller småskollärartjänst samt en höjning av det nu utgående nomadlärartillägget och återinförande i den egentliga folkskolan av finskspråktillägg.

Inledningsvis lämnas i propositionen en redogörelse för vissa gällande avlöningsbestämmelser m. m. för folkskolans lärare. Utskottet får härutinnan hänvisa till propositionen, s. 2--6.

Sedan de mellan 1949 års tjänsteförteckningskommitté, å ena sidan, och Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges folkskolläraryförbund och Sveriges folkskollärarynneförbund, å andra sidan, förda förhandlingarna beträffande folkskollärares löner icke lett till uppgörelse, har fortsatta överläggningar med nämnda organisationer ägt rum inom civildepartementet. Den 28 juni 1953 förklarade sig organisationerna godkänna ett inom departementet i samråd med ecklesiastikdepartementet utarbetat förslag till ändringar i anställnings- och avlöningsvillkoren för folkskollärare, vilket framlagts under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande.

Detta förslag — i propositionen betecknat departementsförslaget — är av följande lydelse.

1. Å enhetsskolans högstadium och å realskolestadiet inrättas tjänster i 23 lönegraden för folkskollärare, som efter avlagd folkskollärarynneexamen tjänstgjort minst 3 år såsom folkskollärare och som i tentamen eller tentamina för filosofisk ämbetsexamen erhållit minst två betygsheter eller genomgått av skolöverstyrelsen anordnad särskild kurs om ett läsår.

Antalet folkskollärarynneexamen i 23 lönegraden fastställs för varje läsår efter förslag av skolöverstyrelsen med utgångspunkt från att behov av 6 000 å 7 000 folkskollärarynneexamen av ifrågavarande slag torde föreligga vid en fullt utbyggd enhetsskola.

För folkskollärare i 23 lönegraden skall gälla samma tjänstgöringsskyldighet som för ämneslärare vid samma skolform.

2. Vid tjänstledighet för studier, som avses under punkt 1, skall i stället för bestämmelserna i 18 § 5 b) avlöningsreglementet för folkskolan gälla, att lön utgår med B-avdrag under sammanlagt högst 360 dagar under loppet av tio på varandra följande kalenderår. Folkskollärare, som åtnjutit denna förmån, må icke under samma tioårsperiod erhålla mer än sammanlagt 360 dagars tjänstledighet med lön med B-avdrag enligt denna punkt och på grund av bestämmelserna i 18 § 5 b) avlöningsreglementet.

3. Karenstiden för erhållande av extra ordinarie anställning såsom folkskollärare sänkes från 2 till 1½ år.

4. Folkskollärare med full tjänstgöring, huvudsakligen i 7 klassen och

högre klasser inom skola av A-formen, erhåller ett lönetillägg av 2 kronor 50 öre per läsårsdag.

Ordinarie och extra ordinarie folkskollärare med full tjänstgöring, huvudsakligen vid skola av B-form, erhåller ett lönetillägg av 150 kronor för sådan termin, varunder han undervisar i 7 klassen.

5. Folkskollärare, som i folkskolan inom sin tjänstgöringsskyldighet av 30 veckotimmar undervisar minst 2 veckotimmar i engelska och/eller tyska, erhåller ett lönetillägg av 450 kronor för läsåret.

6. Språktillägg enligt 23 § avlösningsreglementet för folkskolan återinföres i den egentliga folkskolan och utgår där med 600 kronor för år.

7. Lönetillägget för nomadskolans lärare höjes från 180 kronor till 360 kronor för år.

8. Folkskollärare erhåller för undervisning i läroämne respektive kunskapsämne utöver full tjänstgöring å sin tjänst timarvode efter den löneklass, vari han är placerad, dock i fråga om övningsskollärare högst den 27:e samt i fråga om annan folkskollärare vid undervisning å realskolestadiet eller enhetsskolans högstadium högst den 25:e och eljest högst den 22:a.

Övergångsbestämmelse.

Folkskollärare, som under minst två år bestritt heltidstjänst å de under punkt 1 angivna skolstadierna, må kunna erhålla dispens från de under samma punkt avsedda utbildningskraven.

De i 1—3 punkterna av departementsförslaget upptagna förslagen har avsetts skola genomföras fr. o. m. den 1 juli 1954, medan de i anledning av övriga punkter erforderliga bestämmelserna avsetts skola äga tillämpning fr. o. m. den 1 januari 1954.

Efter anbefallning har skolöverstyrelsen den 11 november 1953 avgivit förslag till bestämmelser i anledning av departementsförslaget. Över skolöverstyrelsens förslag har utlåtanden avgivits av statskontoret och statens lönenämnd.

Tjänstemännens centralorganisation har i skrivelse den 28 augusti 1953 hemställt, att vissa av de för folkskollärare framlagda förslagen måtte få motsvarande giltighet för småskollärare. Utlåtanden över framställningen har avgivits av statskontoret, skolöverstyrelsen och statens lönenämnd.

Beträffande detaljerna i de i propositionen föreslagna ändringarna i avlösningsbestämmelserna samt departementschefens yttrande får utskottet hänvisa till propositionen, s. 7—22.

Inrättandet av tjänster i 23 lönegraden för folkskollärare, som förvärvat viss vidareutbildning, anses i längden inte komma att innebära en kostnadsökning med hänsyn till att eljest ämneslärartjänster i högre lönegrader fått komma till användning. Den kostnadsökning, som övriga delar av departementsförslaget medför, har beräknats till i runt tal 6 miljoner kronor för år.

Utskottet. Vad först beträffar frågan om inrättande av tjänster i 23 lönegraden inom folkskoleväsendet och därmed sammanhängande spörsmål får utskottet erinra om att dessa problem behandlas dels i propositionen nr 149, dels i den föreliggande propositionen nr 160. Båda propositionerna grundar sig på ett inom civildepartementet i samråd med ecklesiastikdepartementet utarbetat förslag till förbättrade anställnings- och avlöningsvillkor för folkskollärare. Om förslaget, som framlagts under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, har enighet uppnåtts vid överläggningar med vederbörande personalorganisationer. I propositionen nr 149 behandlas själva organisationsfrågan, d. v. s. frågan om inrättande av tjänster i 23 lönegraden för folkskollärare med viss vidareutbildning, om antalet dylika tjänster, om befodringskurser för folkskollärare samt om anvisande av erforderligt anslag. I propositionen nr 160 underställes riksdagens prövning förslag till de bestämmelser av löneteknisk art, som erfordras vid bifall till förstnämnda proposition, jämte vissa andra i sammanhanget aktuella lönefrågor.

Beträffande organisationsfrågan har utskottet yttrat sig i sitt utlåtande nr 139, varvid utskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag. Vid sin granskning av de i propositionen nr 160 angivna lönefrågorna har utskottet, med utgångspunkt från att de här ifrågavarande folkskollärartjänsterna placeras i 23 lönegraden, icke funnit anledning till erinran mot att frågan om tjänstledighet för studier med B-avdrag å lönen regleras på sätt i propositionen anges, att karenstiden för erhållande av extra ordinarie anställning sänkes från minst 2 till minst $1\frac{1}{2}$ år samt att lönetillägg för undervisning i främmande språk, språktillägg inom de nordligaste gränsorterna och lönetillägg till nomadlärare får utgå enligt Kungl. Maj:ts förslag. I fråga om lönetillägg till lärare i 7 klassen och högre klasser inom skola av A-formen samt vid skola av B-form vill utskottet framhålla att förslaget innebär införande av en ny löneförmån för en viss grupp av lärare inom folkskolan. Under framhållande av att anordningen med lönetillägg i dessa fall icke får tagas till intäkt för anspråk på uppflyttning till högre lönegrad har utskottet emellertid funnit sig kunna tillstyrka förslaget även i denna del.

I motionerna I:420 och II:541 framställes yrkanden av innebörd att riksdagen skulle godkänna den föreliggande överenskommelsen endast i vissa delar samt uttala sig för att nya förhandlingar måtte upptagas med lärarorganisationerna. Under hänvisning till sitt utlåtande nr 139 får utskottet avstyrka ifrågavarande yrkanden.

Då vad i övrigt anförts och föreslagits i den förevarande propositionen nr 160 icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande, hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och anslag å motionerna I:420 och II:541, bemyndiga Kungl. Maj:t

1) att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 12 februari 1954 anförts meddela bestämmelser angående folkskollärartjänster i 23 lönegraden och om tjänstledighet för folkskollärare för studier i vissa fall,

2) att vidtaga ändringar i avlöningsreglementet för folkskolan den 30 juni 1948 (nr 437) i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga vid statsrådsprotokollet i ärendet fogade författningsförslaget,

3) att utfärda de övergångsbestämmelser, som kan bli erforderliga i anledning av vad under 1) och 2) förordats.

Stockholm den 18 maj 1954.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlön, Iwar Anderson, Leander, Näsström, Pålsson, Hesselbom, Sundelin, Einar Persson, Edvin Thun, Bergman, Bergh, Lodenius och Sunne; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Malmborg i Skövde, Lindholm, Rubbestad, Åkerström, Hoppe, Staxäng, fröken Elmén, herrar Johansson i Mysinge, Petterson i Degerfors, Kyling, Nihlfors, Gustafsson i Stockholm, Andreasson och fröken Vinge.

Reservation

av herr *Rubbestad*.